

" Waterkwaliteit en visbestand in de rivier de Velpe anno 2023 "

1. Inleiding

De rivier de Velpe ligt in het oosten van de provincie Vlaams-Brabant en gedeeltelijk in de provincie Limburg.

Langs de Velpe liggen onder meer de Vlaams-Brabantse gemeenten Opvelp, Neervelp, Boutersem, Hoeleden, Kortenaken en de Limburgse gemeente Halen.

2. Waterkwaliteit

a) Huidige toestand

De Velpe is een Vlaams oppervlaktewaterlichaam.

De fysisch-chemische kwaliteit van oppervlaktewater wordt volgens de Europese Kaderrichtlijn Water ingedeeld in 5 klassen: slecht, ontoereikend, matig, goed en zeer goed. Ook voor de biologische waterkwaliteit gelden deze klassen.

Het meest recente jaar waarvoor alle meetgegevens volledig afgewerkt en beschikbaar zijn, is 2022 voor de fysisch-chemische resultaten en 2021 voor de biologische. Ter vergelijking werden de gegevens van 2015 gebruikt.

De fysisch-chemische kwaliteit (als samenvatting van 5 gidsparameters: totaal stikstof, totaal fosfor, geleidbaarheid, zuurstof en pH) was voor de Velpe zowel in 2015 als 2022 "ontoereikend".

De totale biologische waterkwaliteit van dit waterlichaam was in 2015 "ontoereikend", en dit is zo gebleven in 2021.

b) Toekomstperspectieven

b1) De Velpe is in het stroomgebiedbeheerplan 2022-2027 administratief ingedeeld als Vlaams Waterlichaam VL05_115. In het afstroomgebied van de Velpe zijn nog heel wat relevante rioleringsprojecten gepland. Uitvoering van deze projecten, evenals reductie van emissies vanuit de landbouw, zal de fysisch-chemische (en bijgevolg ook de biologische) kwaliteit de volgende jaren stapsgewijs verder doen verbeteren.

b2) De Velpe is in het stroomgebiedbeheerplan 2022-2027 aangeduid met de prioritering klasse 3 (speerpuntgebied). Dit betekent dat de goede ecologische toestand verwacht wordt in 2027 of erna, afhankelijk van natuurlijk herstel en mits uitvoering van de acties opgenomen in het stroomgebiedbeheerplan.

Meer informatie is terug te vinden in de waterlichaamfiche via <https://www.integraalwaterbeleid.be/nl/geoloket/overzicht-oppervlaktewaterlichamen>.

3. Afvissingen

a) Afvissing door het INBO in 2019

In 2019 werd de Velpe bevist door het INBO.

In Tienen op de Velpe ving men 6 vissoorten : biermpje, bittervoorn, blauwbandgrondel, driedoornige stekelbaars, riviergrondel en zonnebaars. Blauwbandgrondel was echter de meest gevangen soort. De EQR scoorde met een waarde van 0,48 iets lager dan in 2013 maar blijft wel in de kwaliteitsklasse 'matige kwaliteit'.

Tabel 47 geeft de ligging van de meetplaatsen weer.

Het nummer van de Velpe is 64123050 en ligt in de gemeente Tienen : Baan Aarschot-Tienen.

Tabel 50 geeft een overzicht weer van de aangetroffen vissoorten en het totaal aantal soorten.

Tabel 51 geeft de effectieve vangst weer per soort en per staalnameplaats uitgedrukt in CPUE.

Tabel 52 geeft een overzicht weer van de ecologische kwaliteit ratio (EQR).

b) Afvissing door het INBO in 2017

In 2017 werd de Velpe op twee plaatsen bemonsterd :

- aan de SA molen Hoeleden in de gemeente Kortenaken in de provincie Vlaams-Brabant;
- in Velpen in de gemeente Halen in de provincie Limburg.

In totaal werden 14 verschillende vissoorten gevangen.

Deze vissoorten zijn : baars, biermpje, bittervoorn, blankvoorn, blauwbandgrondel, driedoornige stekelbaars, gibel, karper, kopvoorn, paling, rietvoorn, riviergrondel, vetje en serpeling.

(Zie : Tabel).

c) Afvissing door het INBO in 2016

Toen werd er één meetplaats bemonsterd.

Dit meetpunt was Zelk, stroomafwaarts Zelkermolen in de gemeente Halen in de provincie Limburg.

Er werden toen 11 vissoorten gevangen.

Deze vissoorten zijn : biermpje, bittervoorn, blankvoorn, blauwbandgrondel, driedoornige stekelbaars, gibel, karper, paling, riviergrondel, serpeling en tiendoornige stekelbaars.

(Zie : Tabel).

d) Recentere afvissing in 2022

In 2022 beviste het INBO de Velpe in Limburg in de gemeente Halen op de plaats Zelk, stroomafwaarts Zelkermolen.

Er werden 12 vissoorten gevangen, namelijk bermpje, bittervoorn, blankvoorn, blauwbandgrondel, driedoornige en tiendoornige stekelbaars, gibel, karper, kopvoorn, paling, riviergrondel en zeelt.

(Zie : Tabel).

In het huidige Vlaams vismeetnet hebben we vier locaties op de Velpe. Twee ervan zijn gelegen te Halen, nl. aan de Zelkermolen en te Velpen. Een te Kortenaken, stroomafwaarts de molen van Hoeleden en een in Tienen. De laatste bemonsteringen van de punten te Kortenaken en te Halen (Velpen) dateren van 2017. De gegevens van het punt te Tienen dateren van 2019 en die van Halen (Zelkermolen) van 2022.

VERBEIREN Marc

Wolvertem, oktober 2023

{ BRON : schriftelijke parlementaire vraag gesteld door Vlaams volksvertegenwoordiger mevrouw Gwenny DE VROE in het Vlaams Parlement ; zie :

vraag gesteld aan de minister van Omgeving (Milieu) Zuhail DEMIR :
“ *Bulletin van Vragen en Antwoorden* “ , Vlaams Parlement , zitting 2023-2024 , vraag nr. 1049 van 13 september 2023 } .

a) TABELLEN Afvissing in 2019

Tabel 47: Situering van de staalnameplaatsen bemonsterd in 2019.

Nummer	X	Y	Waterloop	Gemeente	Omschrijving
60185100	223686	179094	KAATSBEEK	Diepenbeek	Kempenstraat
60532200	215860	191244	MANGELBEEK	Heusden-Zolder	Sluisbamd
61130150	222891	168743	MOMBEEK	Kortesseem	Gors-Opleeuw, vistrappen
61220150	218172	170242	HERK	Wellen	Wellen, molen
61220275	212055	179003	KLEINE HERK	Hasselt	Stevoort
62030100	201051	158512	DORMAALBEEK	Landen	voor Walsbets
62130250	200658	168001	KLEINE GETE	Zoutleeuw	-
64123050	187854	171091	VELPE	Tienen	Baan Aarschot - Tienen
66130300	197454	184880	BEGIJNEBEEK	Diest	stroomafwaarts Kloosterberg
66325450	207770	191310	ZWARTEBEEK	Beringen	stroomafwaarts Gestelse molen
66440200	200556	184493	ZWARTWATER	Halen	baan Zek-Zelem

Tabel 50: Overzicht van de aangetroffen vissoorten en het totaal aantal soorten.

Nummer	Waterloop	Vangstjaar	Amerikaanse hondsvi baars	bermpje	bittervoorn	blankvoorn	blauwbandgrondel	donderpad	driedoornige stekelbaars	giebel	karper	kopvoorn	paling	rietvoorn	riviergrondel	serpeling	snoek	tiendoornige stekelbaars	vetje	zonnebaars	Totaal
60185100	KAATSBEEK	2019 2013		* *			* *		* *				* *	* *	* *			* *			7 5
60532200	MANGELBEEK	2019 2013	*		*								* *		* *			* *			4 3
61130150	MOMBEEK	2019 2013					*		*									* *			2 1
61220150	HERK	2019 2013		* *		*	* *		* *	* *			* *	* *	* *			* *		* *	10 5
61220275	KLEINE HERK	2019 2013			*	*	*		* *	* *		*	* *	* *	* *						7 7
62030100	DORMAALBEEK	2019 2013						* *	* *						* *						3 2
62130250	KLEINE GETE	2019 2013		* *					* *			*	* *	* *	* *						6 6
64123050	VELPE	2019 2013			*		*		* *				* *		* *					* *	6 4
66130300	BEGIJNEBEEK	2019 2013			*		*		* *	* *					* *			* *			5 4
66325450	ZWARTEBEEK	2019		*		*	*		*	*		*		*	*	*	*	*	*		12
66440200	ZWARTWATER	2019 2013		* *		*				* *	*				* *		* *	* *			6 5

Tabel 51: Effectieve vangst per soort en per staalnameplaats in 2019 uitgedrukt in CPUE (in g/100 m en N/100 m met N =aantal).

Nummer		baars	bermpje	bittervoorn	blankvoorn	blauwbandgrondel	donderpad	driedoornige stekelbaars	giebel	kopvoorn	paling	rietvoorn	riviergrondel	serpeling	snoek	tiendoornige stekelbaars	vetje	zonnebaars	Totaal
60185100	g/100m	14,3	343,9			0,2		31,9			22,2	0,7	36,7						449,9
elektrisch	N/100m	1	102			1		26			1	1	4						136
60532200	g/100m		89,4								199,5		20,9			1,5			311,3
elektrisch	N/100m		13								1		1			1			16
61130150	g/100m					1,5		102,1											103,6
elektrisch	N/100m					1		179											180
61220150	g/100m	602	1037,7		1491,9	5,6		20,3	291,6		1874,8	51,6	4800,8					39,8	10216,1
elektrisch	N/100m	28	257		47	1		12	3		18	1	411					1	779
61220275	g/100m		63,33		130,28	23,19		26,25	219,72	155,42			124,86						743,05
elektrisch	N/100m		40,28		43,06	47,22		43,06	154,17	1,39			76,39						405,57
62030100	g/100m						594,2	168					53,6						815,8
elektrisch	N/100m						70	177					2						249
62130250	g/100m	70,3	19,2					2			1509,1	35,8	287,2						1923,6
elektrisch	N/100m	3	7					1			15	1	19						46
64123050	g/100m		6,2	15,		26,6		17,2					328,6					4,8	399,1
elektrisch	N/100m		4	28		92		8					75					6	213
66130300	g/100m		70,2			10,4		7,3					310,4			1,3			399,6
elektrisch	N/100m		13			6		6					31			2			58
66325450	g/100m		104,1		102,7	532,2		35,1	130,6	958,6		474	1990,4	32,5	399,4	6,3	3,3		4769,2
elektrisch	N/100m		47		9	224		50	11	45		25	368	6	1	8	9		803
66440200	g/100m	140,7		0,8	77,6								1,2		56,5	0,4			277,2
elektrisch	N/100m	3		2	2								2		1	1			11

Tabel 52: Overzicht van de visindexwaarden (in EQR) en hun appreciatie.

Nummer	Waterloop	Waterlichaam	Jaar	EQR	Appreciatie
60185100	KAATSBEEK	L107_846	2013 2019	0,37 0,50	ontoereikend matig
60532200	MANGELBEEK	L111_1081	2013 2019	0,48 0,55	matig matig
61130150	MOMBEEK	L107_812	2013 2019	0,20 0,20	slecht slecht
61220150	HERK	VL05_108	2013 2019	0,33 0,63	ontoereikend goed
61220275	KLEINE HERK	VL05_108	2013 2019	0,63 0,45	goed matig
62030100	DORMAALBEEK	L107_432	2013 2019	0,23 0,26	ontoereikend ontoereikend
62130250	KLEINE GETE	VL11_109	2013 2019	0,53 0,53	matig matig
64123050	VELPE	L111_436	2013 2019	0,55 0,48	matig matig
66130300	BEGIJNEBEEK	VL11_96	2013 2019	0,46 0,54	matig matig
66325450	ZWARTEBEEK	VL11_117	2019	0,65	goed
66440200	ZWARTWATER	VL05_118	2013 2019	0,35 0,48	ontoereikend matig

b) Afvissing door het INBO in 2017

Waterloop	Lambert X/Y	Omschrijving	Gemeente	Provincie	Bekken	Jaar	Nederlandse naam	Gemiddelde Dagvangst (aantal)	Gemiddelde Gewicht (gram)
VELPE	193558/173963	SA molen Hoeleden	Kortenaken	Vlaams-Brabant	Demerbekken	2017	baars	292.00	1348.30
VELPE	193558/173963	SA molen Hoeleden	Kortenaken	Vlaams-Brabant	Demerbekken	2017	bermpje	44.00	136.40
VELPE	193558/173963	SA molen Hoeleden	Kortenaken	Vlaams-Brabant	Demerbekken	2017	bittervoorn	65.00	57.30
VELPE	193558/173963	SA molen Hoeleden	Kortenaken	Vlaams-Brabant	Demerbekken	2017	blankvoorn	103.00	438.50
VELPE	193558/173963	SA molen Hoeleden	Kortenaken	Vlaams-Brabant	Demerbekken	2017	blauwbandgrondel	174.00	127.70
VELPE	193558/173963	SA molen Hoeleden	Kortenaken	Vlaams-Brabant	Demerbekken	2017	driedoornige stekelbaars	457.00	388.50
VELPE	193558/173963	SA molen Hoeleden	Kortenaken	Vlaams-Brabant	Demerbekken	2017	giebel	10.00	25.00
VELPE	193558/173963	SA molen Hoeleden	Kortenaken	Vlaams-Brabant	Demerbekken	2017	karper	3.00	30.40
VELPE	193558/173963	SA molen Hoeleden	Kortenaken	Vlaams-Brabant	Demerbekken	2017	kopvoorn	1.00	0.60
VELPE	193558/173963	SA molen Hoeleden	Kortenaken	Vlaams-Brabant	Demerbekken	2017	paling	36.00	1649.70
VELPE	193558/173963	SA molen Hoeleden	Kortenaken	Vlaams-Brabant	Demerbekken	2017	rietvoorn	7.00	2.80
VELPE	193558/173963	SA molen Hoeleden	Kortenaken	Vlaams-Brabant	Demerbekken	2017	riviergrondel	2128.00	5878.10
VELPE	193558/173963	SA molen Hoeleden	Kortenaken	Vlaams-Brabant	Demerbekken	2017	vetje	3.00	0.70
VELPE	201367/180739	Velpen	Halen	Limburg	Demerbekken	2017	baars	39.00	756.60
VELPE	201367/180739	Velpen	Halen	Limburg	Demerbekken	2017	bermpje	80.00	118.90
VELPE	201367/180739	Velpen	Halen	Limburg	Demerbekken	2017	bittervoorn	3.00	2.30
VELPE	201367/180739	Velpen	Halen	Limburg	Demerbekken	2017	blankvoorn	228.00	307.80
VELPE	201367/180739	Velpen	Halen	Limburg	Demerbekken	2017	blauwbandgrondel	8.00	36.00
VELPE	201367/180739	Velpen	Halen	Limburg	Demerbekken	2017	driedoornige stekelbaars	92.00	57.50
VELPE	201367/180739	Velpen	Halen	Limburg	Demerbekken	2017	giebel	6.00	192.40
VELPE	201367/180739	Velpen	Halen	Limburg	Demerbekken	2017	karper	10.00	125.90
VELPE	201367/180739	Velpen	Halen	Limburg	Demerbekken	2017	kopvoorn	67.00	4943.30
VELPE	201367/180739	Velpen	Halen	Limburg	Demerbekken	2017	paling	28.00	5321.00
VELPE	201367/180739	Velpen	Halen	Limburg	Demerbekken	2017	rietvoorn	62.00	53.50
VELPE	201367/180739	Velpen	Halen	Limburg	Demerbekken	2017	riviergrondel	1584.00	3173.10
VELPE	201367/180739	Velpen	Halen	Limburg	Demerbekken	2017	serpeling	6.00	498.60

c) Afvissing door het INBO in 2016

Waterloop	Lambert X/Y	Omschrijving	Gemeente	Provincie	Bekken	Jaar	Nederlandse naam	Gemiddelde Dagvangst (aantal)	Gemiddelde Gewicht (gram)
VELPE	200730/183672	Zelk, stroomafwaarts Zerkermolen	Halen	Limburg	Demerbekken	2016	bermpje	68.00	264.80
VELPE	200730/183672	Zelk, stroomafwaarts Zerkermolen	Halen	Limburg	Demerbekken	2016	bittervoorn	86.00	77.90
VELPE	200730/183672	Zelk, stroomafwaarts Zerkermolen	Halen	Limburg	Demerbekken	2016	blankvoorn	2.00	3.90
VELPE	200730/183672	Zelk, stroomafwaarts Zerkermolen	Halen	Limburg	Demerbekken	2016	blauwbandgrondel	35.00	97.30
VELPE	200730/183672	Zelk, stroomafwaarts Zerkermolen	Halen	Limburg	Demerbekken	2016	driedoornige stekelbaars	9.00	10.10
VELPE	200730/183672	Zelk, stroomafwaarts Zerkermolen	Halen	Limburg	Demerbekken	2016	giebel	3.00	131.80
VELPE	200730/183672	Zelk, stroomafwaarts Zerkermolen	Halen	Limburg	Demerbekken	2016	karper	1.00	246.70
VELPE	200730/183672	Zelk, stroomafwaarts Zerkermolen	Halen	Limburg	Demerbekken	2016	paling	3.00	71.90
VELPE	200730/183672	Zelk, stroomafwaarts Zerkermolen	Halen	Limburg	Demerbekken	2016	riviergrondel	3.00	28.40
VELPE	200730/183672	Zelk, stroomafwaarts Zerkermolen	Halen	Limburg	Demerbekken	2016	serpeling	20.00	59.00
VELPE	200730/183672	Zelk, stroomafwaarts Zerkermolen	Halen	Limburg	Demerbekken	2016	tiendoornige stekelbaars	3.00	2.60

d) Afvisning door het INBO in 2022

Waterloop	Lambert X/Y	Omschrijving	Gemeente	Provincie	Bekken	Jaar	Nederlandse naam	Gemiddelde Dagvangst (aantal)	Gemiddelde Gewicht (gram)
Velpe	200729/183672	Zelk, stroomafwaarts Zelkermolen	Halen	Limburg	Demerbekken	2022	bermpje	122.33	298.53
Velpe	200729/183672	Zelk, stroomafwaarts Zelkermolen	Halen	Limburg	Demerbekken	2022	bittervoorn	13.67	8.53
Velpe	200729/183672	Zelk, stroomafwaarts Zelkermolen	Halen	Limburg	Demerbekken	2022	blankvoorn	2.00	2.17
Velpe	200729/183672	Zelk, stroomafwaarts Zelkermolen	Halen	Limburg	Demerbekken	2022	blauwbandgrondel	7.67	12.43
Velpe	200729/183672	Zelk, stroomafwaarts Zelkermolen	Halen	Limburg	Demerbekken	2022	Chinese wolhandkrab	1.50	169.00
Velpe	200729/183672	Zelk, stroomafwaarts Zelkermolen	Halen	Limburg	Demerbekken	2022	driedoornige stekelbaars	507.67	293.27
Velpe	200729/183672	Zelk, stroomafwaarts Zelkermolen	Halen	Limburg	Demerbekken	2022	giebel	3.00	110.20
Velpe	200729/183672	Zelk, stroomafwaarts Zelkermolen	Halen	Limburg	Demerbekken	2022	karper	1.00	10.40
Velpe	200729/183672	Zelk, stroomafwaarts Zelkermolen	Halen	Limburg	Demerbekken	2022	kopvoorn	5.67	232.83
Velpe	200729/183672	Zelk, stroomafwaarts Zelkermolen	Halen	Limburg	Demerbekken	2022	paling	2.33	493.23
Velpe	200729/183672	Zelk, stroomafwaarts Zelkermolen	Halen	Limburg	Demerbekken	2022	riviergrondel	61.67	437.17
Velpe	200729/183672	Zelk, stroomafwaarts Zelkermolen	Halen	Limburg	Demerbekken	2022	tiendoornige stekelbaars	1.00	0.30
Velpe	200729/183672	Zelk, stroomafwaarts Zelkermolen	Halen	Limburg	Demerbekken	2022	zeelt	1.00	1.10